

De daklozen van schrijfgroep Kantlijn komen elke maandagmiddag in Westerpark bijeen om te schrijven en te dichten. Een reportage.

TEKST: WELMOED VISSER
FOTO'S: PETER VALCKX

Schrijvers van de straat

Het is een vrieskoude middag waarop de verwarming niet werkt in het zaaltje bij de Nassaukerk in Westerpark. Vrijwilliger Janna, dikke trui en sjaal, zet thee en koffie voor de daklozen. De van oorsprong Poolse Asha is met handschoenen aan achter de piano gekropen. Ze speelt iets dat een mazurka zou kunnen zijn. Peter zoekt ondertussen een stopcontact voor zijn mobiel. Dat zullen gedurende de middag nog meer mensen doen. Het is een verbluffend voor de hand liggend probleem waar je als huisbewoner nooit bij stilstaat: waar laad je telefoon op als je geen huis hebt? Daarna legt Peter op elke tafel een schrijfblok en een pen. Voor de deelnemers aan daklozenschrijfgroep Kantlijn die langzaam binnendruppelen. Het zaaltje vult zich van achteren op. Alleen de Engelsman Alan, in paars-groene regenjas, en Peter komen een beetje vooraan zitten. Schrijfster Christine Otten maakt zich zorgen of er wel mensen zullen komen. "Het is zo koud. Ik kan me voorstellen dat het voor sommige mensen te ver is om hiernaartoe te komen door de kou." Maar om kwart over twee is er toch een groep van twaalf mensen.

Sprookje

Dan begint de training. De deelnemers krijgen elke keer een opdracht, waarover ze in anderhalf uur een verhaal of gedicht maken. De vorige keer was de bundel *Koerikoeloem* van dichteres Tjitske Jansen het vertrekpunt. In die dichtbundel beginnen alle fragmenten met 'Er was/waren'. De dichter vertelt over haar niet bepaald rooskleurige jeugd alsof het een sprookje was. De opdracht voor de dakloze schrijvers was om zelf een verhaal te maken met 'Er was/waren' als begin.

'Asha is met handschoenen aan achter de piano gekropen'

De opdracht van vandaag is daar een vervolg op. "Vorige keer vond Alan de gedichten van Jansen lijken op die van Sylvia Plath. Ik heb Plaths roman *The Bell Jar* er nog eens bij gepakt. En laat die nu beginnen met *Het was*", vertelt Otten. Ze leest de eerste pagina's voor, een sfeerbeschrijving van de zomer waarin alles misging. De opdracht is dat de deelnemers zelf een gedicht of verhaal schrijven dat begint met *Het was*. Ter inspiratie laat Christine ook nog *The River* van Bruce Springsteen horen. Ze vraagt iedereen om nu eens echt naar de tekst te luisteren. Het gaat over hoe je vast kunt komen te zitten in het leven dat je wilde ontvluchten. Dan gaan de schrijvers aan het werk. Sommige mensen beginnen meteen met schrijven, anderen gaan met elkaar kletsen of voor het raam staan. Peter en Alan krijgen een hoog oplopende discussie, het is onduidelijk waarover. Harm, die opvalt door zijn dreadlocks, begint Jackie, een stoere vrouw met heldere ogen, te masseren. "Ik ben helemaal niet gespannen", roept ze, hem afwerend. Christine gaat tegen de kachel staan. Die doet het inmiddels. Langzamerhand wordt het wat warmer.

Hond Jean-Paul Sartre

Ze begeleidt deze schrijfgroep nu twee jaar, vertelt Christine. Bijzondere verhalen heeft ze in die tijd al gehoord, heftige verhalen ook, zo van de straat. "Vaak letterlijk over leven of dood", vertelt ze. Zoals het verhaal van Jacqueline, die ook deelnam aan de schrijfgroep. Een paar maanden geleden is ze op straat is gestorven. Ze was ziek en moest worden opgenomen, maar omdat haar hond Jean-Paul Sartre niet mee mocht het ziekenhuis in, ging ze maar weer de straat op. Halverwege de middag komt de hond Sartre binnen. Met zijn nieuwe baasje Roel, die het beest heeft opgevangen na de dood

van Jacqueline. Er druppelen nog meer mensen binnen: Marcel met een rugzak en een boodschappentas vol spullen, Jan, die er met zijn geschminkte gezicht uitziet als een Maori-strijder. De bruin-witte hond gaat middenin de ruimte liggen slapen. Christine laat ondertussen een kaart rondgaan waar iedereen iets op kan schrijven, voor Gijs die ziek is. Af en toe loopt iemand naar de Van Dale naast de thermoskannen met koffie. Vrijwilligster Riet komt langs met boterhammen met kaas. En met melk. En daarna met fruit. De schrijvers worden goed verzorgd. De Duitse stagiaire Therese is in de weer met een lijst waarop de namen van de deelnemers staan. Iedereen die de schrijftraining volgt, krijgt vijf euro. Dat moet worden afgevinkt. "De sfeer is gelukkig weer wat rustiger", vertelt Christine. "Een paar maanden geleden hadden we mensen in de groep die zo in

'Het gaat over hoe je vast kunt komen te zitten in het leven dat je wilde ontvluchten'

de war waren dat het gevaarlijk werd. We hebben een paar keer iemand moeten wegsturen. Dat was echt niet leuk."

Weer de kou in

Dan is het tijd om te lezen. Jackie begint. Ze heeft een verhaal over een begrafenis die uitloopt op een coming-out van de homoseksuele zoon. Het verhaal is nog niet af. "Ga je het wel afmaken?" dringt Christine aan. Alan heeft een gedicht geschreven over zijn kindertijd, toen hij zich nog veilig voelde. "Prachtig", zegt Christine. "Je moet echt vaker dichten, Alan." Een klein uur zijn ze aan het lezen. Daarna leveren ze hun teksten in bij Wendy die ze gaat uittikken en halen de deelnemers bij Therese hun vijf euro op. "Publicatie in de Z levert nog eens vijf euro op", legt Christine uit. Het is het moment dat de mobiele telefoons uit de stocontacten worden gehaald, de vele lagen kleren weer over elkaar gaan en iedereen weer de kou in vertrekt.

Vijftien jaar Kantlijn

> DAKLOZENSCHRIJFGROEP Kantlijn bestaat vijftien jaar.
> Iedere MAANDAGMIDDAG komen ze bij elkaar in de zaal bij de NASSAUKERK om te schrijven.
> CHRISTINE OTTEN leidt de SCHRIJFGROEP tweewekelijks. De andere weken wordt de groep geleid door Ad Bakker.
> De groep leest vaak voor uit EIGEN WERK op FESTIVALS en MANIFESTATIES.
> Ter gelegenheid van het VIJFTIENJARIG bestaan wil Christine een BOEK met recente verhalen en gedichten van de dakloze schrijvers uitbrengen.

Prachtige leugen

Het was een prachtige leugen, en ik? Ik geloofde erin. Haar mooie zwarte lange haar deed me de reden van mijn bezoek vergeten en haar glimlach verborg een niet nader te verklaren zachtmoedigheid en interesse in mij zodat ik alle voorzichtigheid niet in acht nam. Diplomatie is een noodzaak tussen psycholoog en cliënt! Afstand ook, anders gaat verloren wat juist de essentie van deze gesprekken is. Op een afstandje zaten een vrouw en een fotograaf. Ze waren er om mij in mijn essentie te vangen, te vangen, raar. Ik ben gevangen in mijn eigen leugens, gevangen in mijn eigen lichaam en toch schijn ik een vreemde aura om mijn heen te hebben. Mijn zusje, je voelt, ziet en neemt dat rood en lichtpaars waar, maar de kleuren zijn een combi. Het was een prachtige leugen: geloof, hoop en liefde. Ik hoef maar een minuut aandacht te krijgen en ik zweef. Mijn zintuigen werken in achterlijke snelheden, gevoeligheid is geboden, maar de prachtige leugen is belangrijker dan de werkelijkheid. Zelfkennis is het moeilijkste dat er is.

Ik kijk naar de scherpeheid van het schilderij van Frans Hals op tv. Ik denk tegelijk aan mijn oma en mijn moeder. "Vertel verder." Ze kijkt me weer zo verleidelijk aan. Ik bloos, hakkel met mijn woorden en als ze haar benen anders positioneert, houd ik het niet meer. Ze voelt nattigheid, figuurlijk dan, of... "Wat is je ergste emotie of de mooiste emotie die je ervaren hebt?" vraagt ze. "Het ergste is huilen. Het mooiste: huilen." Ze zwijgt. Tegenstrijdig.

Harm Zwier (fragment)

Hoofdpersoon Harm

> Harm Zwier is een van de thuislozen uit de schrijfgroep van Otten. DREADS dansen om zijn hoofd.
> Op hem baseerde Christine Otten een van de twee hoofdpersonen in het kerstgeschenk *Een echt verhaal dat ze voor de VU schreef*. "Maar het blijft natuurlijk wel FICTIE, dus ik heb ook veel verzonnen", benadrukt ze.
> Zwier is er 'BEST TROTS' op dat het verhaal op hem is gebaseerd. Met een BIG SMILE neemt hij het gesigneerde exemplaar van Christine in ontvangst.
> Zelf schrijft Harm ook. Hij werkt aan een TONEELTEKST over zijn leven, die waarschijnlijk *De neger van Tijnje* gaat heten.

Alan

Mooie dag syndroom nr-unl

Het was een mooie dag

Het is anders
Als
Het wordt anders
Als
Het veranderde port
Niet vals?
Het andere woord
Helaas
Liefde
Zegt
Helaas

Jan Dominique van Amsterdam

Onheilsdag

Het was een dag als alle andere een dag vol regen, wind en tegenspoed maar alles zou voor mij veranderen die dag heb ik jou voor het eerst ontmoet

't liefst had ik die dag overgeslagen had iemand mij toen maar gewaarschuwd liefde en haar vele hinderlagen

maar helaas ben ik niet zo wijs geweest nu schrijf ik depri liefdesgedichten weest gewaarschuwd als u dat misschien leest en zie wat de liefde aan kan richten

René van Vlaardingen
(Uit de cyclus *Deprimerende Liefdesgedichten*)

Jean-Paul Sartre

Peter

